

FAKULTA
HUMANITNÍCH STUDIÍ
Univerzita Karlova

Posudek na diplomovou práci
Terezy Jílkové,
**Neuchopitelné přední hledisko: Představy o rodině a nejlepším zájmu dítěte v rámci
svěřování dětí do náhradní rodinné péče/výchovy**

(Posudek vedoucí práce)

Hodnocená práce je z mého pohledu vedoucí práce výjimečná, a to jak tématem, šířkou záběru, kvalitou zpracování, tak i nasazením autorky. Diplomová práce Terezy Jílkové se věnuje analýze fungování, vyjednávání a performativnímu vymezování jedné z genderově nejnormativnějších a nejnabitějších oblastí, péči o dítě. Tereza Jílková přitom velmi vhodně volí kombinaci analýzy normativních pramenů (obsahová analýza státních dokumentů a expertního diskurzu věnujících se NRP) s analýzou praxe naplňování a uplatňování těchto dokumentů skrze práci sociálních pracovníků a pracovníc. Právě skrze kombinaci těchto dvou složek analýzy se ukazuje jeden z obecnějších a zásadních poznatků práce – o míře vlivu individuálních interpretací politik, normativních pojmů a principů ze strany sociálních pracovníc a pracovníků; vlivu, který je zároveň těmito pracovníky a pracovnícemi zneviditelnován a popírán. Zároveň práce Terezy Jílkové—a to již ve svém názvu—odkazuje k abstraktnosti základních principů, které mají právě oblast NRP určovat, a jejichž obsah musí být právě až prací jednotlivých úředníků a úřednic performativně naplňován a zároveň svazován s genderovým řádem—zájem dítěte se tak stává vždy něčím jiným—je definován biologickou vazbou, či emocionálními potřebami, či spojen s genderovou normativností „náhradní rodiny“ – vždy definovaným na nestálé a proměnlivé intersekcii normativní politiky státu a její performativní interpretace v interakci úředníků, státních úřadů, dítěte i náhradní rodiny.

Jako celá práce, i část úvodní, která rámuje představuje teoretické koncepty, konceptuální perspektivy i kontext následné analýzy, je relativně rozsáhlá obsahem i tematickým rozpětím. První rozsáhlá kapitola představuje čtenářům_čtenářkám kontext a organizaci NRP v České republice a její organizační proměny. Následně autorka začleňuje dvě kapitoly, které jednak představují rodinu jakožto heteronormativní formaci a instituci (2.2.), a diskutují úřední moc a vztah diskurzu, disciplinace a institucí státu (2.3.). Právě kapitola 2 pro svou hutnost a šíři může čtenářky_čtenáře oprávněně zahltnit, lehké orientaci nepomáhá ani grafická úprava obsahu i to, že samotná autorka je na některých místech přemožena břemenem, které si naložila. Stále se domnívám, jak jsem již sdělovala v konzultacích, že by v této podobě (diplomová práce), textu

FAKULTA
HUMANITNÍCH STUDIÍ
Univerzita Karlova

prospěla větší selektivnost uváděných konceptuálních východisek a teorií (M. Foucault vs M. Weber apod.), což by autorce dalo navíc možnost lépe osvětlit její volbu a dovolilo by jí vybrané koncepty lépe provázat s otázkami výzkumu. Nicméně, chci také podotknout, že autorka své teoretické zdroje volí uváženě, opodstatněně, a s hlubokým porozuměním těchto konceptů. A není ani zanedbatelné, že se v této části prosazuje její vlastní znalost a hledání – do formulování teoretické části—a koneckonců i do celé práce—jsem vstupovala spíše jako kritický a mírně usměrňující, nikoliv ovšem řídicí hlas. Během celé práce se autorka prosazovala jako velmi kreativní, motivovaná a samostatná badatelka.

Autorčina schopnost reflexe výzkumného procesu se zřetelně otiskuje i v metodologických pasážích práce, v diskuzích její vlastní složité a proměnlivé lokace (a koneckonců částečně i pozicionality) ve vztahu k výzkumnému problému od prvního seznámení se v praxi, skrze psaní bakalářské a následně diplomové práce a nakonec i jako sociální pracovnice na poli NRP.

Analytická část práce je snad ještě hutnější nežli část konceptuálně-teoretická a je i poměrně dlouhá (p. 65-145, tj. 80 tištěných stran). Autorka organizuje analýzu skrze víceúrovňové kódování, přičemž „neuchopitelné přední hledisko“ zájmu dítěte se jí stává kódem centrálním a nadřazeným. Toto analytické uspořádání je výsledkem několikerého přeuspořádání analýzy, i předělávaného kódování, a domnívám se, že v této finální podobě se autorce podařilo vystihnout a z materiálu vytáhnout ony centrální momenty, ve kterých se utváří normativní podoba NRP a naplňují se zdánlivě dané a základní pojmy rodinné politiky v NRP. Za velmi silnou stránku analytické diskuze považuji schopnost autorky provázat obě linie analýzy v jeden celek, tedy konfrontovat pasáže z normativních dokumentů, a expertních výroků s komentáři a analýzou role a působení sociálních pracovníků a pracovníků – v tomto ohledu diskutovaná práce překračuje obvyklé standardy diplomových prací. Nicméně i zde by prospěla další vlna redakce textu, a zdůraznění těch nejsilnějších závěrů jednotlivých analytických kapitol (a jejich zpětné propojení s teoretickými koncepty). Po delším časovém odstupu od odevzdání práce a načerpání nových sil bych diplomandku chtěla požádat, aby pro účely obhajoby znovu rekapitulovala nejsilnější závěry své analýzy a znovu objasnila v čem podle ní spočívá síla „neuchopitelného předního hlediska“ pro feministickou analýzu toho, jak genderový řád vstupuje do definování a praktického naplňování NRP. A konečně, jelikož intersekcionalní analýza měla být jednou z os kritické práce, ale se v práci příliš neotiskuje – kde by autorka viděla možnosti prohloubení jejich poznatků, resp. jejich proměnu, skrze intersekcionalní analýzu.

FAKULTA
HUMANITNÍCH STUDIÍ
Univerzita Karlova

Jak již bylo konstatováno, práci přes její v podstatě formální a redakční nedostatky, považuji za vysoce nadstandardní. A na závěr bych alespoň krátce ráda poznamenala, že spolupráce s Terezou Jílkovou byla podobně radostná a inspirativní—Tereza pracovala samostatně, svědomitě a s neuvěřitelným nasazením, pílí i výzkumnickou zručností. Dokonce se domnívám, že to, co některé rysy, které se v této verzi jeví jako nedostatky (a jsou výsledkem autorčina přesvědčení o cestě, kterou si zvolila) mohou být do budoucnosti devizou pro případnou další akademickou dráhu a další analytickou práci. S radostí ji proto doporučuji k obhajobě s hodnocením **výborně**.

Zároveň chci autorku vybídnout k přepracování textu do odborné publikace – dotýká se tématu, kterému je pohřichu věnována malá (resp. téměř žádná) pozornost v českých genderových studiích a autorčina analýza by byla obohacením současných diskuzí k tématům rodičovství a rodiny, které se věnují převážně rodičovství „biologickému“, středostavovskému a „bílému“. Pro toto přepracování a odbornou publikaci bych proto znovu chtěla odkázat na potřebu intersekcionalní analýzy a potenciálně rozšíření záběru i na praxe odlučování dětí z původních rodin, a jejich následné umístování v NRP – praxe, které jsou zásadně poznamenány kategorií rasy, „postižení“ a (ne)způsobilosti k rodičovství.

V Praze, 25. září, 2017

Kateřina Kolářová